

مقدمه:

حجم بازار جهانی بذر در سال ۲۰۱۶ به ۶۴/۱ میلیارد دلار رسید. پیش‌بینی می‌شود این حجم در سال ۲۰۲۲ با نرخ رشد ترکیبی ۹/۹ درصد به ۱۱۳/۲۸ میلیارد دلار برسد. عواملی نظیر ضرورت افزایش تولید مواد غذایی، افزایش سطح زیر کشت محصولات تراریخته، بهبود نرخ جایگزینی بذر و پیشرفت علم و فن‌آوری از جمله مواردی هستند که سبب افزایش تقاضا برای بذر و در نتیجه افزایش حجم بازار جهانی بذر شده‌اند. به‌منظور پاسخ‌گویی به نیاز روزافزون به بذر، مقررات و قواعد بین‌المللی متعددی در چارچوب کنوانسیون‌های بین‌المللی و رویه‌های مورد عمل توسط اعضای انجمن‌های بین‌المللی درگیر در امر بذر تدوین شده است. به کارگیری این مقررات نقش بسیار زیادی در تسهیل توسعه تجارت بذر داشته است. این مقررات عموماً بر چهار محور زیر استوار گردیده است:

- ۱- مقررات بهداشت نباتی که توسط کنوانسیون بین‌المللی حفظ نباتات (IPPC)^۱ و موافقت‌نامه بهداشت نباتی سازمان جهانی تجارت (WTO-SPS)^۲ تنظیم شده است.
 - ۲- قواعد مربوط به گواهی بذر که در چارچوب برنامه‌های بذری سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) و نیز انجمن آژانس‌های رسمی گواهی بذر (AOSCA) پایه‌ریزی شده است.
 - ۳- رویه‌های مربوط به چگونگی انجام آزمون‌های کیفی بذر، که توسط انجمن بین‌المللی آزمون بذر (ISTA) و انجمن تجزیه‌کنندگان رسمی بذر (AOSA) تدوین شده است.
 - ۴- مقررات مربوط به حمایت از حقوق مالکیت فکری به‌نژادگران گیاهی (PVP) که بر پایه کنوانسیون حمایت از ارقام جدید گیاهی بنا شده است.
- علاوه بر مقررات بین‌المللی فوق‌الاشاره، مقررات بذر در

مناطق مختلفی از جهان به شکل منطقه‌ای در ذیل ترتیبات منطقه‌ای و یا به شکل مستقل و به‌صورت مقررات ویژه بذر تدوین، هماهنگ و به‌کارگیری شده است. این امر به نوبه خود موجب تسهیل تجارت منطقه‌ای بذر گردیده است. نمونه‌هایی نظیر اتحادیه اروپا، بلوک منطقه‌ای مرکوسور^۳، جامعه کشورهای شرق آفریقا (EAC)^۴، جامعه توسعه جنوب آفریقا (SADC)^۵ در این رابطه قابل ذکر هستند در برخی موارد استانداردهای منطقه‌ای بذر، نظیر استانداردهای موجود در اتحادیه اروپا، کاملاً با قواعد و استانداردهای بین‌المللی مانند برنامه‌های بذری سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، هماهنگ بوده و در آن به روشنی قواعد مربوط به معرفی رقم و گواهی بذر تبیین شده است.

گسترش به‌کارگیری مقررات و رویه‌های هماهنگ بین‌المللی در زمینه بذر، با کاهش موانع فنی پیش‌روی تجارت بذر سبب شده که واردات و صادرات بذر تسهیل گردیده و موجبات اطمینان خاطر کشاورزان از حیث دسترسی به بذر با کیفیت را فراهم آورد.

وضعیت مقررات بین‌المللی حاکم بر بذر در ایران

در کشور ما در دو دهه اخیر، گام‌های بلندی در راستای توسعه صنعت بذر و ایجاد چارچوب‌های قانونی، که فرصت ایفای نقش در تجارت بین‌المللی بذر را برای کشور فراهم می‌کند، ایجاد شده است. در ذیل به بررسی وضعیت کشور در ارتباط با هر کدام از محورهای مؤثر بر تجارت بذر می‌پردازیم.

۱- کنوانسیون بین‌المللی حفظ نباتات

ایران از سال ۱۳۵۱ با تصویب متن این کنوانسیون در مجلس سنای وقت به عضویت این کنوانسیون درآمد و متعاقباً با تصویب متن تجدیدنظر شده این کنوانسیون در سال ۱۳۸۹ در

غالباً الزامی است، صادر نماید.

۴- حمایت از حقوق مالکیت فکری به نژادگران گیاهی

با تصویب آیین‌نامه ثبت ارقام گیاهی در مهر ماه ۱۳۸۸ توسط هیات امنای سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، نظام ملی حمایت از ارقام جدید گیاهی به منظور تشویق به نژادگران برای سرمایه‌گذاری در امر به‌نژادی و ایجاد ارقام جدید ایجاد شد. این نظام به آرامی در حال طی مراحل بلوغ بوده و سالیانه ارقام متقاضی دریافت حقوق مالکیت فکری رو به افزایش می‌باشد. علیرغم داشتن این نظام ملی و با وجود تصریح ماده ۱۲ قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال مصوب سال ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی که به مؤسسه اجازه عضویت در کنوانسیون بین‌المللی حمایت از ارقام جدید گیاهی را می‌دهد، کشورمان به دلیل کافی نبودن مواد قانونی مرتبط با موضوع حمایت از حقوق مالکیت فکری در قانون مصوب سال ۱۳۸۲، هنوز نتوانسته به عضویت کنوانسیون مذکور درآید. لایحه عضویت در کنوانسیون مذکور هم‌اکنون در مجلس شورای اسلامی مراحل تصویب خود را می‌گذراند و امید است با تصویب آن، فرآیند عضویت کشورمان در این کنوانسیون میسر گردد. با عضویت در کنوانسیون مذکور علاوه بر فراهم شدن امکان واردات بذر ارقام جدید تحت حمایت حقوق به‌نژادگر، خیال سرمایه‌گذاران خارجی برای سرمایه‌گذاری در امر تولید بذر در کشور با هدف صادرات آسوده‌تر خواهد شد.

همهانگ کردن مقررات بذر در منطقه اکو

از سال ۲۰۰۶ سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (FAO) و سازمان همکاری‌های اقتصادی (ECO) با اجرای پروژه ای در قالب برنامه‌های همکاری فنی (TCP)^۷ به دنبال همهانگ کردن مقررات بذر در منطقه اکو بوده‌اند. بر این اساس در پروژه مذکور تلاش شد تا ابتدا ظرفیت‌های کارشناسی

از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی ارتقا یافته و سپس با تبادل استانداردهای بذری و فهرست آفات و بیماری‌های قرنطینه‌ای، ایجاد نظامی همهانگ

همهانگی مقررات

به‌کارگیری مقررات و رویه‌های همهانگ بین الملل مانند OECD, ISTA و UPOV و یا منطقه ای مانند ECO موانع پیش روی تجارت بذر را کاهش داده و موجب اطمینان از دسترسی به بذر با کیفیت می‌شود.

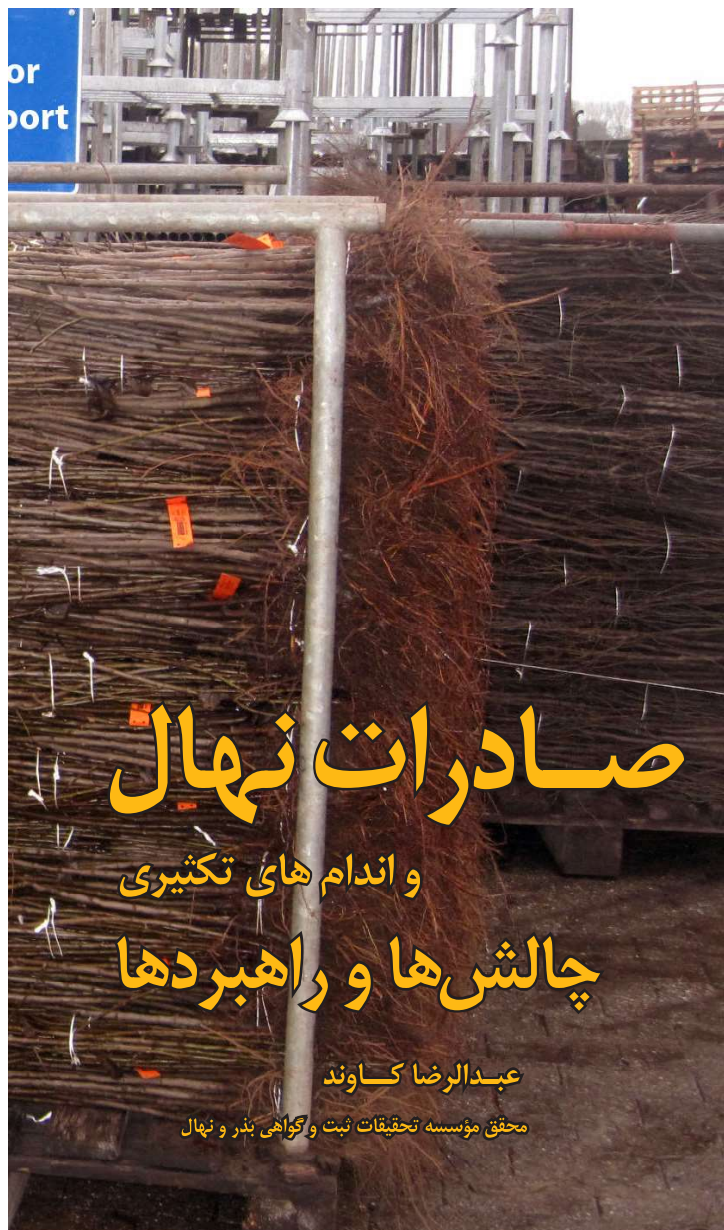
مجلس این عضویت استمرار پیدا کرد. هدف این کنوانسیون تأمین اقدامات مشترک و مؤثر برای جلوگیری از گسترش و ورود آفات گیاهی و فرآورده‌های گیاهی و ترویج اقدامات مناسب برای کنترل آنهاست. بر این اساس، کشورهای عضو متعهد می‌شوند تا اقدامات قانونی، فنی و اجرایی را که در این کنوانسیون و موافقتنامه‌های تکمیلی به موجب ماده (۱۶) کنوانسیون مشخص شده است، اتخاذ نمایند. این کنوانسیون تصدیق می‌نماید که اقدامات بهداشت گیاهی اتخاذ شده توسط کشورهای عضو، باید از نظر فنی موجه و شفاف باشد و نباید به گونه‌ای به کار گرفته شود که موجب ایجاد تبعیض اجباری یا غیرموجه یا محدودیت پنهانی به‌ویژه در تجارت بین‌المللی شود. سازمان حفظ نباتات به نمایندگی از دولت جمهوری اسلامی ایران عضو این کنوانسیون بوده و مسئولیت حسن اجرای آن را برعهده دارد.

۲- برنامه‌های بذر سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه

این برنامه‌ها از سال ۱۹۵۸ به‌منظور هماهنگ کردن مقررات بذر و با هدف تسهیل توسعه تجارت بذر و فراهم کردن بذر با کیفیت، ایجاد شده و تاکنون ۵۸ کشور به عضویت این برنامه‌ها درآمده‌اند. ایران نیز از سال ۱۹۹۵ به عضویت برنامه بذری این سازمان برای چغندر قند درآمد. با تلاش‌های به‌عمل آمده در مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال برای تطابق با برنامه‌های بذری این سازمان و بر اساس برنامه‌ریزی به‌عمل آمده، کشور از سال ۱۳۹۴ عضو برنامه‌های بذری گندم و جو، ذرت و سورگوم این سازمان نیز شد. بر این اساس تولید بذر محصولات فوق بر اساس نظام بذری سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه در ایران میسر گردیده است.

۳- انجمن بین‌المللی آزمون بذر

این انجمن در سال ۱۹۲۴ با هدف توسعه و نشر استانداردهای آزمون بذر ایجاد شد. کشورمان از سال ۱۳۵۳ به عضویت آن درآمده است. در حال حاضر آزمایشگاه مرکزی کنترل کیفیت بذر مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال عضو عادی این انجمن می‌باشد. فرآیند تبدیل عضویت مذکور به عضویت اکر دیتیه در حال طی شدن می‌باشد. با دریافت اعتبار نامه مؤسسه قادر خواهد بود برای بذور صادراتی، به‌ویژه بذور تولید شده بر اساس نظام OECD گواهی نارنجی‌رنگ که حاوی مشخصات تجزیه کیفی بذر بوده و ارائه آن در صادرات بذر

صادرات نهال

و اندام‌های تکثیری

چالش‌ها و راهبردها

عبدالرضا کاوند

محقق مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

در منطقه برای دو موضوع گواهی بذر و حمایت از حقوق به‌نژادگر دنبال گردد. این موضوع متأسفانه به دلایل مختلفی به‌کندی پیش می‌رود. اما اخیراً پیش‌نویس موافقت‌نامه منطقه‌ای بذر سازمان همکاری اقتصادی توسط دبیرخانه سازمان مذکور منتشر و به جریان افتاده است. هدف از این موافقت‌نامه، همسان‌سازی چارچوب مقررات و رویه‌های فنی در کشورهای عضو با انگیزه تسهیل تجارت بذر در منطقه می‌باشد. در صورت تصویب و اجرایی‌شدن این موافقت‌نامه، کشورهای عضو متعهد خواهند شد تا به‌منظور توسعه و تسهیل تجارت بذر در منطقه، از اقدامات مربوط به همسان‌سازی مقررات و رویه‌های مربوط به ثبت و تجاری‌سازی ارقام جدید، کنترل کیفی بذر، استانداردهای بذر، رویه‌های واردات و صادرات و مقررات بهداشت گیاهی هماهنگ، حمایت نمایند. تصویب این موافقت‌نامه می‌تواند فرصت مناسبی را برای کشورهای نظیر ترکیه و ایران برای توسعه صادرات بذر در منطقه فراهم نماید. متأسفانه علیرغم سرمایه‌گذاری‌های سنگین صورت پذیرفته در امر ایجاد ارقام جدید و تولید بذر و علیرغم دارا بودن چارچوب‌های کلی قانونی برای تولید و صادرات بذر، صنعت بذر کشور هنوز هیچ توفیقی در امر صادرات نداشته است. علت این امر از جنبه‌های مختلف قابل بررسی است اما آنچه در این میان مربوط به مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال است فراهم‌سازی بستر قانونی لازم برای صادرات می‌باشد. این بستر قانونی با عضویت در کنوانسیون بین‌المللی حمایت از ارقام جدید گیاهی و دریافت اعتبارنامه از انجمن بین‌المللی آزمون بذر به‌طور کامل آماده خواهد شد. این امر دیر یا زود محقق خواهد شد تا آن زمان فرصت برای بخش خصوصی به‌منظور بررسی و یافتن بازارهای منطقه‌ای، یافتن شرکای خارجی مناسب برای سرمایه‌گذاری و انتقال مواد و تکنولوژی به کشور فراهم می‌باشد.

پی‌نوشت:

- 1 - International Plant Protection Convention
- 2 - WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures
- 3 - Mercosur
- 4 - East African Community
- 5 - Southern African Development Community
- 6 - Accreditation
- 7 - Technical Cooperation Program (TCP)

مقدمه
در بخش‌های مختلف اقتصادی، تولید تجاری مستلزم حضور در بازار مصرف و عرضه کالا، ایجاد درآمد و پوشش هزینه‌های تولید می‌باشد. بخش کشاورزی هم از این قاعده مستثنی نبوده بلکه به‌دلیل تأثیرپذیری از عوامل و مؤلفه‌های مختلف محیطی و اقلیمی، مدیریتی و سیاست‌گذاری و به‌ویژه نیروی انسانی این ضرورت دوچندان است. همواره تولیدکنندگان بخش کشاورزی با مشکل بازاریابی و بازرگانی تولیدات خود مواجه بوده‌اند. در بین جامعه کشاورزان یک اصطلاح عمومی وجود دارد که یک سال پیاز مشکل بازار دارد و سال دیگر سیب‌زمینی. این جمله ریسک بالای سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی را نشان می‌دهد. از این رو شناسایی بازارهای هدف (داخلی و خارجی) و برنامه‌ریزی برای حضور مطلوب در بازار همواره مورد تأکید کارشناسان و تحلیل‌گران اقتصادی

گونه‌های مناسب فضای سبز و باغات میوه، توجه به این بخش اقتصادی را دو چندان نموده است. در این نوشتار به فرصت‌های کشور در زمینه تولید نهال با نگاه صادرات پرداخته شده و به برخی مشکلات و راهبردها و راهکارها برای رفع آنها پرداخته خواهد شد.

اسناد بالادستی حاکم بر شرایط و ضوابط صادرات نهال و مواد تکثیری

به استناد ماده ۹ قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال، وزارت جهاد کشاورزی موظف است تسهیلات لازم برای توسعه فعالیت‌ها و تشویق و حمایت بخش خصوصی در جهت سرمایه‌گذاری در زمینه اصلاح، تولید، تکثیر، توزیع و صادرات بذر و نهال را فراهم نماید. همچنین به موجب ماده ۱۰، صادرات بذر و نهال در مقیاس تجاری منوط به اخذ گواهی

بخش کشاورزی می‌باشد. امروزه تولید در بخش کشاورزی بر اساس نیاز بازار مصرف جزء اولویت‌های مهم سرمایه‌گذاری در بخش است. بی‌شک واحدهای تولیدی که بدون برنامه و آشنایی از بازار مصرف به تولید می‌پردازند با مشکلات زیادی مواجه خواهند بود. تولید نهال یکی از زیر بخش‌های مهم بخش باغبانی کشور است و سالانه حجم بالایی نهال میوه‌ای و غیر میوه‌ای محصولات مختلف در کشور تولید و عرضه می‌گردد. این فعالیت اقتصادی، ایجاد اشتغال مستقیم و غیر مستقیم زیادی را در بردارد و نقش مهمی در بخش باغبانی کشور به خود اختصاص می‌دهد، به طوری که نهال مورد نیاز طرح‌های توسعه، احیاء و جایگزینی باغات کشور در این بخش تولید می‌شود و به علاوه نیم نگاهی به بازارهای خارجی در کشورهای همجوار نیز دارد. رویکرد صادرات نهال و مواد تکثیری به دلیل تناسب اقلیمی کشور در تولید

از «مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال» و با رعایت مقررات قرنطینه‌ای می‌باشد و در اجرای ماده ۳۰ آئین‌نامه اجرایی قانون، مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال برای صدور گواهی‌های صادراتی، ملزم به اخذ نظریه بانک‌های ژن گیاهی در خصوص ممنوعیت یا مجاز بودن خروج مواد گیاهی از حیث ذخایر ژنتیکی است. به علاوه صادر کننده بذر و نهال باید موافقت کتبی صاحب رقم ثبت شده یا قائم مقام قانونی وی را برای صدور بذر و نهال و مواد رویشی قابل تکثیر اخذ نماید. حمایت از سرمایه‌گذاری و توسعه صنعت بذر و نهال در راستای تأمین نیاز داخلی و توسعه صادرات از اهداف اساسی سند ملی بذر و نهال کشور است و بر این پایه، اساس برنامه‌های لازم برای ساماندهی صادرات بذر و نهال تهیه و تدوین شده و بخش خصوصی در معرفی ارقام و تولید بذر و نهال برای صادرات تشویق می‌گردند. به علاوه به منظور رفع موانع موجود و سهولت صادرات بذر و نهال، پیشنهادت لازم بررسی و پیگیری خواهند شد. همچنین با تشکیل بانک اطلاعاتی، شرایط بازار بین‌المللی به اطلاع متقاضیان صادرات بذر و نهال خواهد رسید و برنامه‌های آموزشی در راستای بهبود کیفیت بذر و نهال تولیدی و افزایش توان صادراتی صادرکنندگان در رقابت بازار بین‌المللی اجرا می‌شوند.

توان تولید نهال و مواد تکثیری با هدف صادراتی

وجود شرایط اقلیمی متنوع، تناسب شرایط آب و هوایی و وجود میکروکلیمای آب و هوایی، امکان تولید نهال همه گروه‌های محصولی را در کشور فراهم آورده است. با توجه به گروه‌بندی محصولات باغبانی در کشور ایران، شرایط تولید نهال اغلب محصولات (سردسبزی و معتدله، گرمسبزی و نیمه‌گرمسبزی، ریز میوه‌ها و خشکبارها و گیاهان دارویی) فراهم می‌باشد. بنابراین، در صورت شناسایی بازار هدف و دستیابی به مواد گیاهی اولیه مورد نیاز برای تکثیر، شرایط اقلیمی لازم برای تولید نهال همه گروه‌های محصولی در کشور وجود دارد. تنوع مواد ژنتیکی گیاهی و وجود ارقام مختلف محصولات سردرختی در سبب تولید نهال، این امکان را برای کشور به وجود می‌آورد تا بتواند در بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی حضور چشمگیر داشته باشد. علاوه بر این فرصت ذاتی، نیروی کار فراوان و تحصیل کرده در کشور و هزینه‌های تولید پایین در مقایسه با بسیاری از کشورهای پیشرو در صنعت تولید نهال، از ظرفیت‌های بالای کشور در صادرات نهال حکایت دارد. دانش بومی تولید نهال در کشور از جمله سرمایه‌های بسیار ارزشمند بخش باغبانی به شمار می‌رود.

تولید کنندگان حرفه‌ای که سالانه حجم بالایی نهال از ارقام مختلف تولید نموده و به بازار عرضه می‌کنند، بدون شک در صورت برنامه‌ریزی با نگاه صادراتی بازیگران اصلی صحنه تولید و پشتیبانی صادرات خواهند بود. نزدیکی به بازارهای مصرف با داشتن مزر جغرافیایی مشترک با چندین کشور آسیایی و سهولت دسترسی از راه‌های زمینی و هوایی، فرصت مناسبی برای تولید نهال در کشور با نگاه صادراتی فراهم نموده است. در حال حاضر تجربه صادرات نهال و مواد تکثیری به چندین کشور از جمله: جمهوری آذربایجان، عراق، افغانستان، ترکمنستان، تاجیکستان و... حتی ایتالیا وجود دارد.

چالش‌های فراروی صادرات نهال و مواد تکثیری

صادرات نهال و مواد تکثیری از کشور در حال حاضر با مشکلات و نارسایی‌های مهمی درگیر می‌باشند که به تفصیل در ادامه به آنها پرداخته خواهد شد.

۱- نبود تشکلهای تولید نهال

با وجود پیشینه طولانی تولید نهال، تاکنون تشکل منسجمی برای تولید نهال در کشور شکل نگرفته است. بلکه تولید کنندگان به صورت انفرادی به تولید و عرضه نهال مشغول هستند. هر چند به صورت منطقه‌ای و استانی انجمن‌هایی به وجود آمده است ولی به صورت ساختاری ایفای نقش ننموده‌اند و همچنان کار تولید بازاریابی و عرضه به صورت سنتی توسط خود تولید کنندگان دنبال می‌شود. در چنین شرایطی تولیدکننده با نیم‌نگاه به بازار همواره در پی عرضه تولیدات خود می‌باشد و اگر تقاضایی از خارج کشور هم داشته باشد به همان شیوه مرسوم به مبادله می‌پردازد. این شیوه تولید با هدف صادرات، مخاطراتی را برای تولیدکننده و کشور به دنبال دارد. چون امکان برند سازی وجود ندارد زمینه حمایت حقوقی در مرزها بین‌المللی فراهم نشده، امکان بازرگانی و بازاریابی شبکه‌ای به شکل سازمان یافته مهیا نخواهد شد و مشکلات عدیده‌ای در پی خواهد داشت.

۲- صادرات نهال بدون هدف و بازاریابی قبلی

در مواردی صادرکنندگان نهال بدون هدف و یافتن بازار عرضه، اقدام به انتقال نهال به دیگر کشورها می‌نمایند، با این هدف که همانند عرضه داخلی بتوانند در کشور مقصد به صورت خرد عرضه نمایند. این شیوه، بسیار ابتدایی و غیر کارشناسی بوده و مشکلاتی را برای صادر کننده و کشور به دنبال دارد. مسائل و مشکلات حین فروش، محدودیت نگهداری در کشور مقصد،

مسائل ایمنی و اعمال امور قرنطینه‌ای از جانب کشور مقصد موجب گرفتاری‌های عدیده‌ای برای برخی صادرکنندگان بوده است.

۳- کم توجهی به استاندارد تولید نهال

نهال، مهم‌ترین نهاده بخش باغبانی است و اعمال استاندارد تولید و عرضه این نهاده بسیار اهمیت دارد. شاخص‌های فیزیکی نهال (ارتفاع، قطر، تعداد ریشه، ارتفاع محل پیوند، نوع پایه، شاخه‌بندی، سلامت جوانه‌ها، نداشتن علائم آلودگی، خراشیدگی و...) در هنگام خرید نهال مورد توجه هستند ترکیب رقم و گرده افشان، جزئی از استاندارد نهال می‌باشند و کم توجهی به هریک از این خصوصیات موجب خواهد شد تا خریدار نهال چه در داخل کشور چه در خارج کشور رغبتی در ارائه تقاضای مجدد نداشته باشد و از مراجعه دیگران نیز ممانعت به عمل آورد.

۴- کم توجهی به رعایت مقررات ثبت و تجاری سازی

در تبادل مواد ژنتیکی و خصوصاً ارقام گیاهی، رعایت مقررات ثبت و تجاری سازی یک اصل بسیار مهم می‌باشد. این کار مقدمه تولید و عرضه نهال در سطح تجاری بوده و لازمه رعایت حقوق مالکیت به نژادی و حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی می‌باشد. در بسیاری از نهالستان‌های کشور، ارقام و پایه‌هایی تولید و تکثیر می‌شوند که مقررات تجاری سازی را طی ننموده‌اند. این ارقام به اشکال مختلف وارد کشور شده، در چرخه تولید نهال قرار گرفته و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند. قانداً باید این ارقام ابتدا وارد فهرست ملی شده، ساز و کار تجاری سازی را طی نمایند و سپس به فاز تکثیر انبوه وارد شوند. برنامه ریزی برای تولید، تکثیر و صادرات این ارقام منوط به اجرایی شدن مراحل تجاری سازی و درج در فهرست ملی می‌باشد. کم توجهی به این امر ممکن است مخاطراتی را برای تولیدکننده و همچنین کشور به دنبال داشته باشد.

۵- نداشتن برندهای تجاری و عرضه نهال سنتی

در حال حاضر، صادرات نهال از کشور به صورت سنتی انجام می‌گیرد، تولیدکنندگان، نشان تجاری خاصی ندارند و کل فرآیند تولید و عرضه و صادرات نهال به صورت شخصی انجام می‌گیرد. علیرغم زحمات زیادی که در جریان تولید کشیده می‌شود، عرضه نهال به صورت تجاری و با برند خاصی صورت نگرفته و تولیدکنندگان جایگاه خود را در صحنه تجارت نهال به صورت برند مشخصی پیدا نکرده‌اند.

۶- نامناسب بودن شیوه بسته‌بندی و بازرسانی

علاوه بر رعایت استاندارد تولید، ضدعفونی و بسته‌بندی نهال برای عرضه به بازار بسیار اهمیت دارد. بسته به نوع محصول، نهال در بسته‌های ۲۵ تا ۵۰ تایی بسته‌بندی می‌گردد. بر پایه اصول فنی از موادی برای بستن نهال‌ها استفاده می‌شود که استحکام کافی داشته باشند و در حین جابجایی پاره نشوند. به علاوه با پوشش‌های کفنی مرطوب، سعی می‌نمایند تا رطوبت ریشه نهال حفظ شود و ریشه نهال را درون پلاستیک می‌گذارند. بر اساس گزارشات کارشناسی، در حال حاضر تنوعی از روش‌های بسته‌بندی در صادرات نهال از کشور وجود دارد که سئوالات زیادی را در پی داشته و حائز توجه و بازنگری است.

۷- کم توجهی به اخذ مدارک و مستندات بهداشتی

ارائه گواهی‌های اصالت رقم و بهداشت گیاهی از جمله مستندات بسیار ضروری برای جابجایی نهال و اندام‌های تکثیری می‌باشند. صادرکننده موظف است از سرویس گواهی‌کننده کشور خود، گواهی‌های لازم را اخذ نموده و به همراه محموله ماده گیاهی صادراتی ارسال کند. اغلب صادرکنندگان نهال در کشور، گواهی خاصی در خصوص تأیید اصالت رقم به کشورهای مقصد نمی‌دهند، بلکه در بهترین شرایط، نهال شناسه دار به روش خود اظهار می‌کند که مصرف داخلی دارد عرضه می‌نمایند که در نوع خود با مشکلات زیادی همراه می‌باشد. اخذ گواهی بهداشت نباتی از سازمان حفظ نباتات که حاکی از رعایت اصول قرنطینه‌ای می‌باشد در صورت تقاضای کشور مقصد از لحاظ شکلی انجام می‌شود ولی به نظر می‌رسد برای تداوم و پایداری روند صادرات نهال از کشور جای تجدید نظر و توجه بیشتر دارد.

۸- مشکل نقل و انتقال منابع مالی حاصل از فروش نهال

صادرات نهال و مواد تکثیری به روش سنتی و خرد، مشکلات زیادی را برای بازیگران این عرصه در پی داشته است. بسیاری از افرادی که در این مسیر متضرر شده و با وجود تقبل هزینه بالا در تهیه نهال، حمل و نقل و جابجایی، به دلایل مختلف نتوانسته‌اند به سرمایه خود برسند و حتی تهدیدات جدی را هم پشت سر گذاشته‌اند.

۹- واسطه‌ها در روند تولید و صادرات نهال

با عنایت به آنچه در پیش گفته شد، شرایط ناهموار تجارت نهال و اندام‌های تکثیری موجب رشد افرادی به نام واسطه شده که در این آشوب بازار بتوانند صحنه‌گردانی نموده و از فرصت استفاده نمایند. این افراد نهال را از تولیدکننده با قیمت ناچیزی